
Π. Α. Λ. Η. Σ. Α. Ν. Α. Μ. Ν. Η. Σ. Ε. Ι. Σ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά τήν 8 ην
'Ι ο υ λ ί ο υ, 1973, ήμέραν Κ Υ -
Ρ Ι Α Κ Η Ν καί ώραν: 20.05 -20.35

Τήν εκπομπήν παρουσιάζουν ο ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδᾷ ἡ ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν περασμένη Κυριακή, ἀγαπητέ μου Δημήτρη, μιλούσαμε γιά
τήν δίψα τῆς παληᾶς Ἀθήνας καί τήν ἔλλειψη τοῦ νεροῦ. Τί
ἄλλο θά εἶχαμε νά ποῦμε γι' αὐτό τό θέμα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολλά... Πρῶτα πρῶτα, ἡ δίψα γινότανε ἀκόμη πιά αἰσθητή
στόν παιδικό περίπατο τῶν παιδιῶν στό Ζάππειο. "Ἄλλος παι-
δικός περίπατος δέν ὑπῆρχε τότε καί "ἦτανε φυσικό νά διψά-
σουν τά παιδιά ὅταν ἔπαιζαν κι' ἔτρεχαν στά φυλλώματα τοῦ
Ζαππείου, εἴτε ὅταν βρέφη ἀκόμη, κάνανε τόν περίπατό τους
μέσα στά καρροτσάκια τους.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τί γινότανε τότε ; Τί κάνανε οἱ παραμάννες καί γκουβερνά-
νες πού συνοδεύανε τά παιδιά ; Καταφεύγανε στόν πλανόδιο πω-
λητή πού διαλαλοῦσε : Λουκουμάκι καί νερό + μιά πεντάρα καί
τά δύο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπά !... Καμμιά παραμάννα ἢ γκουβερνάνα δέν τολμοῦσε νά δώ-
ση τέτοιο ἀνεύθυνο νερό στά παιδιά. "Ἄλλως τε ἦτανε ρητή ἡ
ἀπαγόρευσις τῶν γονέων ἀπό τό σπίτι. Μήν τύχη καί δώσης στό
παιδί ἀπό τά βρωμόνερα πού πουλᾶνε στόν δρόμο. Πάρε μαζί σου
ἕνα μπουιάλι νερό κι' ἕνα ποτηράκι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἦτανε κι' αὐτή μιά λύσις ἕνα μπουιάλι μέ νερό ἀπό τό σπίτι.
Παγούρια δέν ὑπῆρχανε τότε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Παγούρια υπήρχανε βέβαια και οι άθηναίους πά γνωρίζανε από τον στρατό, μά τά παγούρια έκεινα ήτανε τενεκεδένια και σκουριάζανε εύκολα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω. "Ητανε επικίνδυνο νά δίνης σ' ένα μωρό παιδί νερό από σκουριασμένο παγούρι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια οι εύπορες οίκογένειες, είχανε παγούρια από άλουμίλιο πολύ κομφά και ντυμένα απ' έξω μέ τσόχα. Και υπήρχανε και έλάχιστες προνομιούχες οίκογένειες που ταξιδεύανε στο έξωτερικό και είχανε φέρει τερμός που κρατούσανε και τό νερό δροσερό...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Και θά έθεωρούντο τότε ύψηλης περιωπής πολυτέλεια. Τερμός; Φορητό φυγετό μέ άλλα λόγια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ασφαλώς. Στο άναμεταξύ, τό νερό πουλιότανε μέ τίς στάμνες από τους πλανοδίους, γιατί έκτός απ' εκείνον που άνέφερεξ πριν από λίγο, τον Λουκουμάκι και νερό - μία πεντάρα και τά δυό, υπήρχε και ο συναγωνιστής του που είχε σκεφθει πιο πρακτικά. Σκέφθηκε λοιπόν : "Ένα ποτήρι νερό δέν φτάνει για νά ξεδιψάση κανείς. Πουλούσε λοιπόν παστέλι, ακριβώτερα δυό πεντάρες και ξεφώνιζε : Δυό πεντάρες τό παστέλι - και νεράκι όσο θέλει...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ ώρατο. Και φαντάζομαι ότι θά έκανε δουλειά αυτός ο παστελατζής.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ομως κι αυτός είχε άνταγωνιστή, έναν που πολούσε στραγάλι στην είσοδο του Ζαπείου και διαλαλούσε κι αυτός : Στραγαλί κι τρυφερό - και νεράκι δροσερό...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βλέπω ότι όλοι διαλαλούσανε τά προϊόντα τους μέ δίστιχα έκτός ίσως από ένα μόνοαχα, τον περίφημο άθηναϊκό τύπο της παλαιάς έποχής, τό φύλακα του Ζαπείου, τον φουστανελλά Μερακλή. "Η όχι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ασφαλώς. Καί ποιός δέν έγνώριζε τόν Μεραιλή, τόν φύλακα του Ζαπείου πού σέ ηλικία έβδομηνα καί περισσότερο έτων, έβαφε κατάμαυρο τό φουντωτό του μουστάκι, έβαζε καί κοκκινάδι στά μάγουλά του γιά νά φαίνεται νέος καί νά μπορη νά φλερτάρη μέ όλες τίς παραμάννες καί τίς ξένες γουβερμάντες πού συχνάζανε στό Ζάππειο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλά μέ τίς έλληνίδες μπορούσε νά κουβεντιάζη, μά μέ τίς ξένες πώς τά κατάφερνε ό φουστανελλάς ό Μεραιλής ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ήτανε πονηρός ό Μεραιλής. Είχε τό σπιτάκι του μέσα στό Ζάππειο καί είχε φροντίσει νά μαθη μερικές ξένες λέξεις. Τό νερό, λόγου χάριν τό ξερε γερμανικά β ά σ σ ε ρ. "Ομως δέν του έφτανε τό βάσσερ καί τό διεσκειύαζε μέ τρόπο έλληνικό.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή πώς διεσκειύαζε τήν γερμανική λέξη ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όταν έβλεπε καμμιά γερμανίδα γουβερνάντα, τήν κοντοζύγωνε καί τής έλεγε : Ζέστη μαντάμ... πολλή ζέστη. Θέσεις λίγο β α σ σ ε ρ ά κ ι ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Έτσι τής έλεγε : Βασσεράκι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι. Σύμφωνα μέ τήν ρωμέϊκη λογική του, άφοϋ τό νερό λέγεται χαϊδευτικά νεράκι, έλεγε καί τό βάσσερ... βασσεράκι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τόν καημένο τόν Μεραιλή. Καί νόμιζε ότι μιλούσε γεμρναικά. Καί τόν καταλαβαίνανε οί γερμανίδες γουβερνάντες ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τόν καταλαβαίνανε =αναγκαστικώς γιατί κρατούσε τό πήλινο κουμάρι του καί ένα καθαρό ποτήρι όποτε ή γυναίκα δεχότανε μ'εύχαρίστησι τήν προσφορά. Καί ό Μεραιλής ξεφώνιζε : Χαΐ χαΐ μαννοϋλα μ'... τήν κατάχτησα καί τήν γερμανίδα τσοϋπρα... κι'έστριβε τό μαϋρο του καραμπογιατισμένο μουστάκι ένω ή γερμανίδα λιγωνότανε στά γέλια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι ότι θά ήτανε ό πλό γνωστός τύπος τής 'Αθήνας αυτός ό Μεραιλής μέ τίς έρωτικές του κατακτήσεις...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τύπος δέν θά πῆ τίποτε. Δέν ἔφευγε ποτέ ἀπό τό Ζάππειο. ὅπου ἦτανε τό βασίλειό του καί ὅταν καμμιά φορά τόν μῆνα κατηφόριζε ἔως τήν πλατεῖα Σθοντάγματος, νά πιῆ ἕνα καφέ στοῦ Ζαχαράτου, βρισκόντουσαν τριάντα, σαράντα ἀθηναῖοι πού θέλανε νά τοῦ πληρώσουν τόν καφέ. Κι' ὁ Μεραιλῆς φώναζε τάχα διαμαρτυρόμενος : "Ἐμ' δέν μπορῶ νά ρουφήξω καί σαράντα καφέδες... " Ὁμως μιά κι' ἐπιμένετε, δότε ~~μου~~ ^{μου τῆς} δεκάρες νάν τούς ρουφήξω ἄλλη φορά...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι' ἐμάζεψε τριάντα σαράντα δεκάρες, τρεῖς τέσσερις δραχμές δηλαδή κι' ἔφευγε ἱκανοποιημένος, ν' ἀγοράσῃ παραμέλλες γιά τῆς γκουβερνάντες του ἀσφαλῶς.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὁμως τῆς βράδυα, ὅταν ἄδειαζε πιά τό Ζάππειο ἀπό τόν παιδικό κόσμο καί τῆς παραμάννες μέ τῆς ξένες μπόννες, ὁ Μεραιλῆς καθότανε κοντά στό καλυβάκι του καί τό ριχνε στό τραγοῦδι πού πάντα εἶχε σχέσι μέ τό νερό μέ τό ὅποῖον ἐδρόσιζε τῆς φανταστικές του ἀγαπητικές...

ΚΛΕΙΣ ΔΕΝΑΡΔΟΥ : (Μέ συνοδεία πιάνου) "Ἐνα νερό κυρά Βαγγελιώ
ἕνα νερό, κρύο νερό
"Ἄχ καί ποῦθε κατεβαίνει
Βαγγελιώ μου παινεμένη.

'Από γιερό κυρά Βαγγελιώ
ἀπό γιερό γιεμίζεται
σέ περιβολάκι μπαίνει
Βαγγελιώ μου παινεμένη

Ποτίζει κι' ἕ- κυρά Βαγγελιώ
ποτίζει κι' ἕνα ἀγιόκλημα
ῶχπού κάνει τό σταφύλι
σαν τῆς Βαγγελιώς τ' ἀχέλι...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ἔτσι λοιπόν ὁ Μεραιλῆς ἦτανε διάσημος γιά τούς φανταστικούς του ἔρωτες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό περίεργο εἶναι ὅτι διηγεῖτο τούς ἔρωτές του αὐτούς μέ λεπτομέρειες μάλιστα, μέ τόση πειστικότητα ὥστε στό τέλος τούς πίστευε κι' ὁ ἴδιος. Οἱ παλαιοί δημοσιογράφοι, ὁ Μωραϊτίνης, ὁ Σπανδωνῆς, ὁ Σπύρος Μελάς πηγαῖνανε καί τόν βρίσκανε συχνά γιά νά τούς διηγεῖται. Τόν ἐρωτούσανε : Τί ἀπέγινε μέ τήν φραντσέζα τήν δασιάλα τήν Κλαίρη ; Ποιάνα Κλαίρη ; ρωτοῦσε τάχα πῶς δέν θυμότανε ὁ Μεραιλῆς...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλέ τήν Κλαίρη, τήν φραντσέζα μέ τά κόκκινα μαλλιά ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Απαντοῦσε μέ ἀδιαφορία ὁ Μεραιλῆς : "Α, γιά τήν κοκκινομάλα λέτε ; Ποιός νά ξέρη τί νά 'γινε !... Λέω πώς θα μαράζωσε ἡ κακόμοιρη, τότενες πού τήν ἀπαράτησα καί θά πέθανε...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἡ ἄλλη, ἡ Δωροθέα ἡ γερμανίδα ἡ γκουβερνάντα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δωροθέα ; Ποιά Δωροθέα ; "Α, λέτε γιά κείνηνα μέ πᾶ μακρυά ξανθά μαλλιά πού τά 'κανε πλεξοῦδες σάν γαρδοῦμπες ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μπράβο, τί ἐπέγινε αὐτή μέ τίς γαρδοῦμπες ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Εμ' ποῦ νά ξέρω ; Κάποτες τήν βαρέθηκα καί τήνε σκόλασα. "Ετσι εἶμαι ἐλόγου μου. Τίς βαρυέμαι καί τίς σκολάω...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τά πιστεψε αὐτά ὁ Μεραιλῆς ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τά 'χε πεῖ τόσες φορές πού εἶχε καταντήσει νά τά πιστεῦη καί ὁ ἴδιος. "Οπως δήποτε ὁμως, μιά καί μιλάμε γιά τήν ἔλλει-
φι τοῦ νεροῦ στήν παληά 'Αθήνα, δέν ἐπιτρέπεται νά μὴν ἀνα-
φέρωμε τόν Μεραιλῆ, τόν φύλακα τοῦ Ζαπεῖου, πού εἶχε πάντα
στό σπιτάκι του δυό στάμνες φρέσκο νερό 'Αμαρουσίου γιά νά
ξεδιφάζη τίς παραμάννες καί τίς ξένες γκουβερνάντες. Καί
κάθε φορά πού ἐξυπηρετοῦσε μιά γυναῖκα μ' ἓνα ποτήρι νερό,
ὁ Μεραιλῆς ξεφώνιζε στρίβοντας τό μαῦρο του μπουστάκι :
Χάϊ χάϊ μαννοῦλα μ'... τήν κατάχτησα καί δάφτηνα !...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι λοιπόν ὅτι ἀφοῦ ἦτανε τέτοια ἡ κατάστασις μέ τό
νερό στήν 'Αθήνα, πενήντα ἐξήντα χρόνια πρίν, τό ζήτημα τῆς
σωματικῆς καθαριότητος θά ὑστεροῦσε πολύ. 'Αφοῦ δέν εἶχανε
νερό νά πιοῦνε οἱ ἀθηναῖοι, δέν θά τοῦς περίσσευε νερό γιά
νά πλένωνται...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό εἶναι γεγονός. Τά παληά σπίτια τῆς 'Αθήνας δέν εἶχανε
λουτρά. Γι' αὐτόν τόν λόγο, τά δωμάτια τοῦ ὕπνου εἶχανε ἐκτός
ἀπό τά κρεβάτια, τά κομμοδίνα, μιά ντουλάπα καί νιπτῆρα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νιπτῆρα ; Μέσα στό δωμάτιο τοῦ ὕπνου ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέσα στο δωμάτιο του ύπνου. Κι' αυτός ο νιπτήρας ήτανε ασσορτί μέ τά έπιπλα του δωματίου. Καρυδένια ή ντουλάπα καί τά κομμοδύνα, καρυδένιος καί ο νιπτήρας μ' ένα μεγάλο λευκό μάρμαρο επάνω όπου έτοποθετούντο ή λεκάνη, ή κανάτα καί ή ~~αίθα~~ σαπυνοθήκη μέ όλα τά σχετινά χρειώδη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' όταν ήθελε νά κάνη κανείς ένα λουτρό που πήγαινε ; "Οχι βέβαια μέσα στο ύπνοδωμάτιο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στο πλυσταριό του σπιτιού που βρισκότανε πάντα στο ισόγειο. Θυμάμαι πάντα τά παλαιά ένοικιαστήρια στην συνοικία της Νεαπόλεως - στα 'Εξάρχεια - που ήτανε ή φοιτητική συνοικία. Ένοικιάζεται δωμάτιο δι' έργένην, πλήρως επιπλωμένο καί μέ δικαίωμα χρήσε ως πλυσταριού άπαξ του μηνός.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τραγικά πράγματα δηλαδή. Χρήσις πλυσταριού άπαξ του μηνός. Δηλαδή, μιά φορά τον μήνα είχε δικαίωμα ο νοικάρης νά κάνη ένα λουτρό. Καί ασφαλώς δέν θα υπήρχε λουτήρας στο πλυσταριό. Ασφαλώς δέν θα υπήρχε θέρμανσις... καί τον χειμώνα θα έτουρτούριζε ~~οποιος~~ οποιος θ' αποφάσιζε νά κάνη ένα λουτρό έστω καί θρθιος, στίς πλάκες του πλυσταριού.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι είναι. Καί μιλάμε πάντα για τά παληά καλά χρόνια της 'Αθήνας... Ούτε νά πληθθ ή κανείς δέν μπορούσε καί είναι γνωστόν ότι αν τυχόν κανένα καινούργιο σπίτι είχε καί δωμάτιο λουτρού, ή νοικοκυρά τό εξεθείαζε ιδιαιτέρως. Τό άπαρτεμάν έχει καί λουτρό, άχρειάστο νά 'ναι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αχρειάστο νά 'ναι, γιατί τότε, εξήντα έβδομηντα χρόνια πριν, τό λουτρό έθεωρείτο άπαραίτητο μόνο σε περίπτωση ασθενείας.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι είναι. Καί τό καμικώτερο άπ' όλα είναι ότι στα ένοικιαστήρια δωματίων για έργένηδες που λέγαμε, πολλές φορές έδιόβαζε κανείς : μετά νιπτήρος π ολυτελείας.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' αὐτή ἡ πολυτέλεια σέ τί συνίστατο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κάτω ἀπό τόν νιπτήρα, τό τραπεζάκι, νά ποῦμε μέ τήν λεκάνη... καί τήν κανάτα, ὑπῆρχε ἕνας μουσαμάς, κανένα τετραγωνικό μέτρο, ὥστε νά μὴν πιτσιλᾶνε τά νερά στό σανιδένιο πάτωμα ἀλλά νά πέφτουνε στόν μουσαμά.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτή ἦτανε ἡ πολυτέλεια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτή καί ἄλλη μία. Ἐπάνω ἀπό τόν νιπτήρα, ὑπῆρχε στόν τοῖχο κρεμασμένος ἕνας κατρέφτης σέ κορνίζα καί δίπλα μιά φευτοκρεμάστρα γιά τήν πετσέτα. Πολλές φορές ὅμως ἀντί κρεμάστρας ὑπῆρχε ἕνα καρφί πού ἐθεωρεῖτο ἀρκετό γιά μιά πετσέτα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ αὐτήν τήν ἔλλειψι τοῦ νεροῦ, μπορῶ νά ἐξηγήσω τήν ἐπιθυμία τοῦ παλαιοῦ κανταδόρου πού τραγουδοῦσε : Ρίξε νερό στήν πόρτα σου...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἔχεις ἄδικο. Καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ἄς μᾶς τραγουδήσῃ αὐτό τό παλαιό ἀθηναϊκό τραγοῦδι ἡ Κλειώ.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Ρίξε νερό στήν πόρτα σου
 "Ερι, 'Ερινάκι μου
 Περνώντας νά γλυστρήσω μά τόν θεό
 περνώντας νά γλυστρήσω νά σοῦ πῶ
 πῶς σ' ἀγαπῶ !...
 Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό κωμικώτερο πρᾶγμα στήν παλιή Ἀθήνα, ἦτανε ὅταν συννέφιαζε καί ἐπρομηνύετο βροχή πού ἔπαιρναν τά μέτρα τους οἱ ἀθηναῖες νοικοκυρές καί ἄκουγες ~~καλέ~~ - ἰδίως στής συνοικίες - νά φωνάζουνε : Καλέ Ματίνα, θά βρέξη... ~~καλέ~~ βγάλε καλέ δύο λεῖβάνες στό μπαλιόνι νά μαζέψωμε λίγο νεράκι νά λουστοῦμε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὑπῆρχε ἀπό τότε ἡ θεωρία ὅτι τό νερό τῆς βροχῆς, ὠφελεῖ τά μαλλιά ἔξω ἀπό τό γεγονός ὅτι ἦτανε καί μιά οἰκονομία στήν σπατάλη τοῦ νεροῦ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαντάσου λοιπόν μέ τί ἐνθουσιασμό δεχθήκανε ἡ ἀθηναῖοι τήν εἴδησι ὅτι κάποιος καθηγητής Δαμασκηνός θά μετέφερε θάλασσα στήν Ἀθήνα γιά λουτρά.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναι, κάποτε μιλήσαμε γι' αυτά τὰ περὶ φημα θαλασσινὰ λουτρά. πού ἔγιναν στὴν Ἀθήνα... Μά δέν θυμᾶμαι πού ἀκριβῶς ἔγινε ἡ σχετικὴ δεξαμενὴ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στὸ Ζάππειο, ἀπέναντι ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Κάποιος συνταξιούχος καθηγητῆς Δαμασκηνός, εἶχε τὴν σιέφι νά φτιάξῃ μιὰ μικρὴ δεξαμενὴ, ἓνα κυλυμβητήριον δηλαδή καὶ νά τὸ γεμίζῃ μὲ θαλασσινὸ νερό.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μὴ μοῦ πῆς ὅτι θά μετέφερε τὸ νερό ἀπὸ τὴν θάλασσα μὲ βαρέλια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στὴν ἀρχὴ τὴν ἔκανε αὐτὴν τὴν σιέφι, μά ὅταν κάθησε καὶ λογά- ριασε ὅτι αὐτὴ ἡ δεξαμενὴ θά χρειαζότανε τουλάχιστον πενήντα βαρέλια νερό κάθε φορά, εἶδε ὅτι ἡ μεταφορὰ μὲ κάρρα δέν τὸν συνέφερε καὶ ὅτι θά ἦτανε καλύτερα νά φέρνῃ τὴν θάλασσα στὴν Ἀθήνα, μὲ ἐγνατάστασι σωλήνων.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ ἐπιχείρησις αὐτὴ ἀπέτυχε καὶ πολὺ σύντομα μάλιστα. Γιατί ; Δέν ὑπεστήριξαν τὰ θαλασσινὰ λουτρά οἱ ἄθη- ναῖοι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τὰ ὑπεστήριξαν καὶ μ' ἐνθουσιασμό μάλιστα ἀλλὰ ἐνῶ ὁ Δαμασκη- νός εἶχε φροντίσει νά φέρνῃ τὴν θάλασσα στὴν Ἀθήνα μὲ σωλη- νώσεις, δέν εἶχε προνοήσει μὲ τί τρόπο θά ἄδειαζε τὴν δεξα- μενὴ γιὰ ν' ἀνανανεώνῃ τὸ νερό.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω λοιπὸν τί γινότανε. Μὲ τὴν ἀπλυσιὰ τότε τῶν Ἀθηναίων, τὸ νερό τῆς δεξαμενῆς βρώμιζε καὶ ὕστερα ἀπὸ δύο μέρες θά ἦτανε ἀπλησίαστο... Δέν τὸ ἀδειάζανε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Προσπαθήσανε νά τὸ ἀδειάζουν μὲ κουβάδες πού τοὺς ἔχυναν στὸν δρόμο... Καταλαβαίνεις λοιπὸν τί γινότανε. Κι' ἔτσι οἱ ἄθηναῖοι ἔπαψαν νά πηγαίνουν στὰ λουτρά τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ ἡ ἐπιχείρησις ἐναυάγησε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτὸ πότε ἔγινε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στὰ 1883, δηλαδή ἐδῶ κι' ἐνενηντα χρόνια ἀκριβῶς. Μά τὸ τελευ- ταῖο καὶ ὀριστικὸ κτύπημα κατὰ τῶν λουτρῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ

τό κατάφερε ὁ μικρός ἀτμοκίνητος σιδηρόδρομος πού συνέδεσε τήν Ἀθήνα μέ τό Παλαιό Φάληρο καί ἐλειτούργησε ἐκείνη περίπου τήν ἐποχή, στά 1882. ~~ἔ~~

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τότε πιά οἱ ἀθηναῖοι, ἀφοῦ εἶχανε μεταφορικό μέσον γιά νά πηγαίνουνε στήν θάλασσα, ἐγκατέλειψαν ὀριστικά τά λουτρά τοῦ Δαμασκηνοῦ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τά ὅποια ἔμειναν ἔρημα καί χωρίς πελατεία. Γιά τήν τραγική τους ἐγκατάλειψη εχομε καί μιᾶ μαρτυρία μέ στίχους μάλιστα
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἀσφαλῶς τοῦ Σουρῆ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τοῦ Σουρῆ βέβαια. Ποιανοῦ ἄλλου ; Γράφει στά 1884 ὁ Σουρῆς ἕνα σατυρικό ποίημα γιά τοὺς στυλοὺς τοῦ Ὀλυμπίου Διός... Διάβασέ 'τό ἐσύ Γθάγκο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιά νά δοῦμε... Ὡ πόσοι δοξασμένοι ἐπέρασαν αἰῶνες ἀπό τοῦ Περικλέους, μέχρι τῆς ἐποχῆς μου κι' ὀρθές ἀκόμη στέκουν ἐμπρός μου οἱ κολῶνες ἀντί νά πέσουν ὅλες κατά τῆς κεφαλῆς μου. Στέκουν ὀρθές καί βλέπουν ἐπάμω τά οὐράνια καί κάτω τοῦ κυρίου Δαμασκηνοῦ τά μπάνια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἕνας ἄλλος σατυρικός τῆς ἐποχῆς πού ὑπογράφει μέ τό ψευδώνυμο Κ ὦ ν ω ψ μ γράφει :
- Τί τά 'θελες τά μπάνια, γιά πές μου μά τό ναί σοφέ καθηγητά μου, λαμπρέ Δαμασκηνέ ;
 "Αν εἶχες βρεῖ τόν τρόπο, νερό νά τά γεμίζεις δέν ἔπρεπε νά ξέρης πῶς νά τά ξεενερίζεις ;
 "Ἐτσι γεμίζαν λάσπη, ὅπως καί τά μυαλά σου καί πᾶνε καί τά μπάνια καί λάσπη ἢ δουλειά σου.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τόν καιομοίρη τόν Δαμασληνό. Δέν τοῦ ἔφτανε πού ἔχασε τά κεφάλαιά του, μά τόν πήρανε καί στό φιλό.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶναι ἡ ἐφαρμογή τῆς νεοελληνικῆς παροιμίας : Δέν φτάνει πού σκοντάφτεις μά σοῦ λένε καί τύφλα !...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιά νά ἐπισυρέψωμε στό θέμα τῆς λειψυδρίας, ἡ Ἀθήνα ἔμενε πάντα χωρίς νερό.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Χωρίς νερό. Κι' ὅμως ἐγώ, θυμᾶμαι ἀπό τὰ νεανικά μου χρόνια τὰ φοιτητικά, τρεῖς τέσσερις δημοτικές βρῦσες πού ἔβγαζαν ἀδιάκοπα νερό. Ὅμως αὐτά ἄς τὰ φυλάξωμε γι' ἀργότερα γιὰ νά δώσωμε τόν λόγο καί στήν φίλη μας τήν Κλειώ νά μᾶς θυμίση κανένα τραγοῦδι.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΜΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τραγοῦδι κατ' ἐκλογήν τῆς
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἄς ξαναγυρίσωμε τώρα στίς βρῦσες. Εἶπες ὅτι θυμᾶσαι δύο τρεῖς δημοτικές βρῦσες πού ἔδιναν ἀνατάπαυστα νερό. Ποῦ ἦτανε αὐτές οἱ βρῦσες ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μία βρύση βρισκότανε στήν ὁδόν Σόλωνος, ἀκριβῶς πίσω ἀπό τό παλιό Δημοτικό Νοσοκομεῖο. Ἦτανε μιά πελώρια μαρμαρένια σκαλιστή βρύση, πράσινη ἀπό τήν πολυκαιρία πού ἔτρεχε διαρκῶς νερό. Ἀπ' αὐτήν τήν βρύση ἐξυπηρετεῖτο ὅλη ἡ γειτονιά, Σόλωνος, Ἀσκληπιοῦ, Μασσαλίας καί Σκουφᾶ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ἀφοῦ εἶχε διαρκῶς νερό αὐτή ἡ βρύση, δέν θά γινόντουσαν γυναικοκαυγάδες γιὰ τήν ὑδροληψία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κανένας καυγᾶς. Τό νεράκι ἔπρεχε ἀνατάπαυστα καί ὅποια ὦρα ἤθελες πήγαινες καί γέμιζες καί μιά καί δύο καί πέντε στάμεις. Μάλιστα, εἶναι γνωστόν ὅτι ἐπίτηδες ἔγινε ἐκεῖ τό Δημοτικό Νοσοκομεῖο, γιὰ νά 'χη ἄφθονο νερό γιὰ τήν χρῆσι του.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν ἀποκλείεται νά εἶναι κι' ἔτσι. Δεύτερη βρύση ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λίγο παρακάτω, πάλι στήν ὁδόν Σόλωνος ὅπου σχηματίζεται μιά μικρή τρίγωνη πλατειοῦλα. Κι' αὐτή εἶχε ἀδιάκοπο νερό καί ἦτανε βρύση λαϊκή τό πρωῖ καί ἀριστοκρατική τό βράδυ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅμολογῶ ὅτι αὐτόν τόν διαχωρισμό δέν τόν καταλαβαίνω

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θά τόν καταλάβης ὅταν σοῦ πῶ ὅτι ἐκεῖ, πενήντα χρόνια πρίν ἦτανε σταθμός, πιάτσα πού λέμε σήμερα, γιὰ κάρρα μεταφορῶν. Κάρρα μέ ἄλογα φυσικά. Καί ἔως τό ἀπομεσήμερο, οἱ ἀραμπιτζίδες ποτίζανε ἐκεῖ τὰ ἄλογά τους.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τό βράδυ πῶς γινότανε ἀριστοκρατική αὐτή ἡ βρύση ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό βράδυ, πρὸς τὸ σούρουπο, ἐπιστρέφανε ἀπὸ τῆς ἔφιππες ἐκδρομῆς τους οἱ ἀθηναῖτες ἀμαζόνες μετ' ἄλογά τους. Καί τὸ θεωροῦσαν ἐπιβεβλημένο νὰ περάσουν ἀπ' αὐτὴν τὴν μικρὴ πλατεῖα πού εἶχε κι' ἓνα πλάτανο στὴ μέση νὰ τὰ ποτίζουνε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα, τώρα καταλαβαίνω. Καί καταλαβαίνω καί κάτι ἄλλο. Πρὸς τὸ βράδυ πού λές, θά γινότανε ἐκεῖ κοσμικὴ κίνησις.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό πῶς τὸ ξέρεις ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν τὸ ξέρω, ἀλλὰ τὸ φαντάσθηκα. Ἀφοῦ γυρίζανε κομψές ἰππεύτριες ἀπὸ τοὺς ἐπίππους περιπάτους, θά μαζευόντουσαν ἐκεῖ καί διάφοροι κοσμικοὶ νέοι νὰ τῆς περιμένουν.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀκριβῶς ἔτσι γινότανε Γιάγκο. Οἱ κομψευόμενοι νέοι τῆς ἐποχῆς, πηγαίνανε κατὰ τὸ ἀπόγευμα ἐκεῖ, στὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, γιὰ νὰ περιμένουνε τῆς ἀθηναῖτες ἰππεύτριες πού γυρίζανε ἀπὸ τὰ Πατήσια ἢ ἀπὸ τὸ Γαλάτσι. Οἱ νέοι τότε, πλησιάζανε τὰ ἄλογα, ἔπαιρναν τὰ γιέμια ἀπὸ τὸ χέρι τῆς ἀμαζόνος πού τὸ φιλοῦσανε γαντοφορεμένο καί ὠδηγοῦσαν τὰ ἄλογα σὲ μιὰ μεγάλη σιάφη πού ἦτανε γεμάτη νερό γιατί ἔτρεχε ἀδιάκοπα ἀπὸ ἓνα πάνινο σωλῆνα. Τὸ ἄλογο ποτιζότανε ἐνῶ ὁ νεαρὸς δανδῆς φλερτάριζε μετ' αὐτὴν ἀναβάτιδα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί θά δίνανε τὸ ραντεβου τους γιὰ τὸ βράδυ ἢ γιὰ τὴν ἐπομένη...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἔγραφε τότε ὁ Τίμος Μωραϊτίνης, περιγράφοντας μιὰ τέτοια σκηνή : Μὴν τὸ θαρρεῖς παράλογο - ἀφοῦ στ' ὁμολογῶ... "Αχ καί νὰ ἤμουν ἄλογο - νὰ ποτισθῶ κι' ἐγώ - γλυκειά κι' ὠραία φίλη μου - μ' ἓνα φιλί στὰ χεῖλη μου...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐφρεῖς τί συλλογίζομαι Δημήτρη ; Ἀπὸ τὰ 1900 ἕως σήμερα, μέσα σ' ἑβδομηντα μόνον χρόνια, πῶς ἄλλαξε ἡ Ἀθήνα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εὐτυχῶς πού ἔχομε τὴν Κλειώ πού μᾶς θυμίζει πότε πότε τὸν παλιὸ τῆς ρομαντισμοῦ...
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τ ρ α γ ο ὄ δ ι